

VÝVOJ A VALIDACE DOTAZNÍKU LOHAS PRO HODNOCENÍ ŽIVOTNÍHO STYLU VYSOKOŠKOLSKÝCH STUDENTŮ

DEVELOPMENT AND VALIDATION OF THE LOHAS LIFESTYLE ASSESSMENT QUESTIONNAIRE OF UNIVERSITY STUDENTS

Kateřina Jančařiková¹, Antonín Jančařík²

¹Centrum podpory přírodovědného vzdělávání, Přírodovědecká fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem

²Katedra matematiky a didaktiky matematiky, Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova, Praha

Abstrakt

V době globálních výzev je nezbytné přistupovat k životu udržitelným způsobem, který uspokojuje současné potřeby a zajišťuje možnosti budoucích generací. Tento příspěvek představuje nový výzkumný nástroj – Dotazník postojů LOHAS – určený k hodnocení udržitelných postojů a chování vysokoškolských studentů. Dotazník vychází z typologie Natural Marketing Institute, která rozděluje jedince do pěti skupin (LOHAS, Naturalites, Drifters, Conventionals a Unconcerneds). Pilotní studie s 1 089 studenty ze tří vysokých škol prokázala vysokou spolehlivost nástroje (Cronbachovo alfa 0,881) a jeho schopnost rozlišovat výše uvedené životní styly. Nástroj poskytuje cenný rámec pro budoucí pedagogický výzkum.

Klíčová slova: LOHAS, environmentální postoje, vzdělávání k udržitelnosti, reliabilita, faktorová analýza.

Abstract

In the face of global challenges, it is essential to adopt a sustainable approach to life that meets current needs while securing prospects for future generations. This paper introduces a new research tool—the LOHAS Attitudes Questionnaire—designed to assess the sustainable attitudes and behaviors of university students. The questionnaire is based on the typology of the Natural Marketing Institute, which classifies individuals into five groups (LOHAS, Naturalites, Drifters, Conventionals, and Unconcerneds). A pilot study involving 1,089 students from three universities demonstrated the tool's high reliability (Cronbach's alpha 0.881) and its ability to distinguish between these lifestyle groups. The instrument provides a valuable framework for future pedagogical research.

Keywords: LOHAS, environmental attitudes, sustainability education, reliability, factor analysis.

1 ÚVOD

Udržitelný rozvoj je metodologický přístup založený na vědeckých principech, jehož cílem je uspokojovat současné potřeby a zároveň zajistit schopnost budoucích generací uspokojovat jejich vlastní potřeby. Zahnuje environmentální, ekonomický a společenský rozměr a zaměřuje se na zachování zdrojů, podporu spravedlivé a inkluzivní prosperity a udržení ekologické rovnováhy (Brundtlandová, 1987). V příspěvku je představen nový výzkumný nástroj pro hodnocení míry udržitelných postojů a chování vysokoškolských studentů, „Dotazník postojů LOHAS“.

2 TEORIE

Dotazník postojů LOHAS vychází z modelu Natural Marketing Institute, který rozděluje jedince do pěti skupin: Lohasiané (LOHAS), Lidé přírodní (Naturalites), Tuláci (Drifters), Lidé konvenční (Conventionals) a Lidé lhostejní (Unconcerneds). Lohasiané, tedy lidé se životním stylem zaměřeným na zdraví a udržitelnost (LOHAS), kladou důraz na osobní pohodu a etické, environmentálně šetrné nakupování. Zajímají se nejen o kvalitu výrobků, ale i o jejich životní cykly a dopady výroby na přírodu a lidská práva, a za tyto hodnoty jsou ochotni platit vyšší ceny. Lidé přírodní preferují bio produkty,

kteří nakupují od místních farmářů. Tuláci vykazují udržitelné chování, když jim to přinese užitek (je to levnější). Lidé konvenční se chovají udržitelně pokud je to v komunitě běžné (Ray & Anderson, 2000; Roberts, 2010).

3 METODOLOGIE VÝZKUMU

Dotazník postojů LOHAS byl vyvinut na základě komplexního přehledu literatury, konzultací s odborníky a iterativního pilotního testování, kterého se zúčastnilo 1 089 studentů denního studia ze tří českých vysokých škol.

Dotazník obsahuje 40 otázek. Deset otázek je věnováno zjišťování informací o respondentech se zaměřením na jejich studijní obor, vzdělání a obeznámenost s danou problematikou. Další 29 otázek zjišťuje postoje LOHAS, odpovědi byly zachyceny na Likertově škále. Statistické analýzy, včetně Cronbachova alfa (Edwards et al. 2019) a faktorové analýzy – konkrétně byl použit Bartlettův test sféricity a Kaiser-Meyer-Olkinova míra výběrové přiměřenosti (Matos & Rodrigues, 2019) byly provedeny pomocí programu SPSS za účelem zjištění reliability a identifikace latentních faktorů.

4 VÝSLEDKY

Cronbachovo alfa analýza ukázala vysokou vnitřní konzistenci nástroje (Cronbachovo alfa = 0,881), vyšší než v podobném výzkumném nástroji (Choi & Feinberg, 2021).

Následně byla zkontrolována podobnost jednotlivých otázek a analyzován počet faktorů. Na základě toho byly vyřazeny 4 otázky, jejichž faktorová zátěž byla menší než 0,3. K určení každého faktoru byla použita extrakční metoda Principal Axis Factoring a rotační metoda Varimax s Kaiserovou normalizací a po 17 konvergencích bylo identifikováno pět faktorů, které charakterizují postoje studentů. Tyto faktory odpovídají typologii Natural Marketing Institute: Lohasiané (LOHAS), Lidé přírodní (Naturalites), Tuláci (Drifters), Lidé konvenční (Conventionals) a Lidé lhostejní (Unconcerneds). To dokládá schopnost dotazníku efektivně rozlišovat mezi různými životními styly studentů a poskytuje cenný rámec pro budoucí pedagogický výzkum životních stylů a také pro evaluaci výchovně-vzdělávacích intervencí v oblasti udržitelného chování (Jančaříková et al., 2025).

5 ZÁVĚRY A DISKUSE

Dosavadní měřicí nástroje LOHAS neposkytují komplexní obraz, jelikož se většinou zaměřují pouze na environmentální povědomí, znalosti a pro-environmentální chování. Některé instrumenty (např. Szákaly et al., 2017; Pícha a Navrátil, 2019) zahrnují i zdravotní a etické aspekty, avšak opomíjejí mentální a emocionální dimenze. Koncept LOHAS by měl pokrývat všechny aspekty životního stylu – od fyzické a duševní pohody po environmentální a sociální uvědomění. Naše nová škála rozšiřuje stávající nástroje o dodatečné demografické proměnné a specifické položky pro jednotlivé skupiny (LOHAS, Naturals, Drifters, Conventionals, Unconcerneds) a zároveň obsahuje znalostní otázky pro ověření povědomí respondentů. Výzkum prokázal spolehlivost nástroje (Cronbachova alfa 0,881) a jeho schopnost rozlišovat mezi životními styly, což nabízí hodnotný rámec pro podporu udržitelného vzdělávání a cílených intervencí.

6 LITERATURA

Brundtland, G. H. & World Commission on Environment and Development (Eds.) (1987), Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future, Oxford University Press, Oxford.

Edwards, A., Joyner, K., & Schatschneider, C. (2019). A simulation study on the performance of different reliability estimation methods. *Educational and Psychological Measurement*, 81(6), 1089-1117.

Choi, S., Feinberg, R. A. (2021). The LOHAS (Lifestyle of Health and Sustainability) Scale Development and Validation. *Sustainability* 13(4), 1598. <https://doi.org/10.3390/su13041598>

Jančaříková K., Brúnová, L. Huňková Z., Jančařík. A., Marcom G. S. & Svobodová, S. (2025). The LOHAS (Lifestyle of Health and Sustainability) Attitude Questionnaire for Assessing Sustainable Lifestyles Among University Students. *Journal of Education Culture and Society*. Článek přijat k vydání – vyjde v červnu 2025.

Matos, D. A. S., & Rodrigues, E. C. (2019). Análise Fatorial. Escola Nacional de Administração Pública (ENAP). Brasília: Enap.

Pícha, K. & Navrátil, J. (2019). The factors of Lifestyle of Health and Sustainability influencing pro-environmental buying behaviour. *Journal of Cleaner Production*, 234, 233–241.
<https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2019.06.072>

Ray, P., H., Anderson, S., R. (2001) *The Cultural Creatives: How Million People Changing the World*. Amazon. ISBN 9780609808450.

Roberts, J. M. (2010). LOHAS Consumers Around the World. *Lohas Journal*, 1, 11-45.

Szakály, Z., Popp, J., Kontor, E., Kovács, S., Pető, K., & Jasák, H. (2017). Attitudes of the Lifestyle of Health and Sustainability Segment in Hungary. *Sustainability*, 9(10), 1763.
<https://doi.org/10.3390/su9101763>.